

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta

Viite: VN/17314/2022

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa kannattavansa uudistusta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tutkijalle myönnettävien oleskelulupien voimassaoloaika pidennettäisiin kahdesta neljään vuoteen. Lisäksi säädettäisiin uudesta jatkotutkintoa tekevän tutkijan oleskeluluvasta, joka myönnettäisiin viideksi vuodeksi, ellei sitä haeta lyhemmäksi ajaksi. Kolmansista maista saapuvien opiskelijoiden oleskelulupia pidennettiin viime vuonna, mutta tutkijat jäivät silloin lain soveltamisen ulkopuolelle.

Unifi pitää ehdotettuja muutoksia erittäin tervetulleina. Suomi tarvitsee osaajaperusteista maahanmuuttoa. Tutkijat ovat juuri niitä korkeasti koulutettuja ihmisiä, joita Suomi haluaa houkutella ja pitää. Tällä hetkellä lainsäädäntö ja maahantulokäytännöt eivät mahdollista tätä parhaalla mahdollisella tavalla. Väitöskirjatutkijoiden oleskeluluvat ovat sidottuja tutkijoiden rahoituskausien pituuteen. Tutkijoiden rahoituksen ollessa pirstaleista ja lyhytkestoista tutkijat ovat joutuneet hakemaan jatko-oleskelulupia jopa useammin kuin vuosittain. Tämä ei ole lisännyt Suomen houkuttelevuutta kohdemaana.

Esitetty sääntely muuttaa tätä asetelmaa myönteiseen suuntaan ja poistaa maahantulon ja maassa pysymisen esteitä. Erityisen tärkeää on, että jatkotutkintoa suorittavat tutkijat voivat jatkossa keskittyä tutkinnon suorittamiseen rauhassa viiden vuoden ajan. Tämä luo edellytykset jatkaa Suomessa asumista myös tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Unifi pitää ongelmallisena, että luonnoksen mukaan esityksellä ei olisi vaikutusta tutkijan perheenjäsenten oleskelulupaan. Jatkotutkintoa tekevän tutkijan perheenjäsenelle ei myönnettäisi oleskelulupaa samalle viiden vuoden ajalle, vaan oleskelulupa myönnettäisiin, kuten muidenkin tutkijoiden perheenjäsenille edelleen ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momentin ja 55 §:n 1–3 momentin perusteella, jolloin ensimmäinen oleskelulupa myönnetään pääsääntöisesti vuodeksi ja jatko-oleskelulupa enintään neljäksi vuodeksi. Jatkotutkinto-opiskelijoiden/tutkijoiden perheille on myönnettävä oleskelulupa samaksi ajaksi kuin jatko-opiskelijalle/tutkijalle itselleen. Esitetty malli, jossa jatkotutkinto-opiskelijan/tutkijan ja hänen perheensä luvat myönnetään eri tavoin, estää osittain lain tavoitteiden toteutumista. Suomen houkuttelevuus vähenee, jos jatkotutkinto-opiskelijan/tutkijan perheen oleskelulupien saaminen on hankalampaa kuin opiskelijan/tutkijan itsensä.

Lisäksi Unifi pyytää kiinnittämään huomiota seuraaviin tarkennuksiin:

- Tieteellinen tutkimus on luonteeltaan kansainvälistä ja tieteellisellä uralla menestyminen edellyttää usein maiden rajat ylittävää liikkuvuutta. Jatkossa on tärkeää, että Suomeen muuttaneiden, kolmansista maista tulleiden tutkijoiden on

mahdollista muuttaa ja tehdä tutkimusta väliaikaisesti myös toisessa EU- tai ETA-maassa Suomen oleskeluluvan ollessa voimassa. Nyt esitetyn sääntelyn tarkoituksena ei ole ollut heikentää tutkijoiden liikkuvuutta ja onkin huolehdittava, että siihen ei jää näiltä osin väärintulkinnan mahdollisuutta.

- Oleskelulupaprosessin ja siihen liittyvien palveluiden kehittämisen tarpeeseen on kiinnitettävä huomiota, kuten myös Suomen edustustoverkoston riittävien resurssien turvaamiseen osana palveluiden kehittämistä. Huomiota tulee myös kiinnittää suomalaisen yhteiskunnan laajempaan kansainvälisten osaajien vastaanottokykyyn, johon liittyy myös työmarkkinoiden kyky toimia kansainvälisessä toimintaympäristössä ja kansainvälisten osaajien kanssa sekä kyky hyödyntää heidän osaamistaan.
- Esitysluonnoksessa tutkijan oleskelupien voimassaoloaika ehdotetaan pidennettäväksi enintään neljään vuoteen. Osassa yliopistoja on käytössä tutkijoiden tenure track -urapolkuja, joissa määräaikaiset tehtävät voivat olla viiden vuoden mittaisia. Tarkoituksenmukaista voimassaoloaika voi olla perusteltua tarkastella tästä näkökulmasta.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jukka Kola
puheenjohtaja

Tanja Risikko
toiminnanjohtaja